

آشنایی با موسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا^(ع)

تهیه و تنظیم: روابط عمومی و اطلاع رسانی

نوبت چاپ: پاییز ۱۴۰۰

سایت موسسه: www.emamreza-ac.com

آدرس: تهران، بزرگراه شهید باقری شمال، خروجی
استقلال شرق، خیابان شهید برادران قزوینی (خیابان توحید

شمالی)، جنب شهرک پارس، پلاک ۵

آدرس شعبه قم: میدان سعیدی، خیابان هفت تیر،

کوچه دوازدهم، فرعی اول سمت چپ.

تلفن: ۰۲۱۷۷۰۷۸۴۵۷   شعبه قم: ۰۲۵۳۶۶۲۲۸۴۴

_____ غیر قابل فروش _____

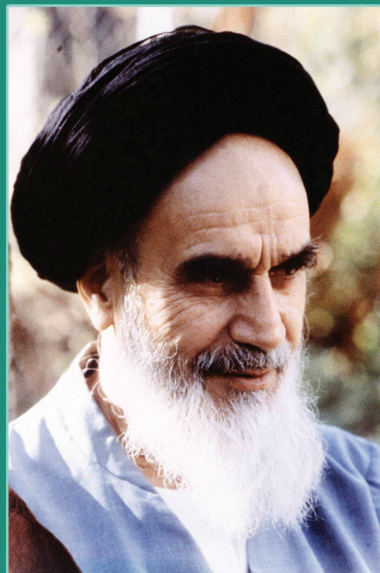
تاسیس ۱۳۷۵

فقه نظام ساز

موسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا (ع)
پیشرو در عرصه گفتمان فقه تخصصی نظام ساز
تربیت مجتهد متخصص تراز عصر

حکومت در نظر مجتهد واقعی فلسفه‌ی عملی تمامی فقه در تمامی زوایای زندگی بشریت است؛ حکومت نشان‌دهنده‌ی جنبه‌ی عملی فقه در برخورد با تمامی معضلات اجتماعی و سیاسی و نظامی و فرهنگی است، فقه، تئوری واقعی و کامل اداره‌ی انسان از گهواره تا گور است.

حضرت امام خمینی ^{قده}

صحیفه‌ی امام؛ ج ۲۱، ص ۲۸۹

فقه، محور تلاش علمی حوزه‌های علمیه بوده است و همواره نیز باید باشد. البته، تطور شرایط زندگی بشری، مانند همیشه، در استنباط احکام الهی تأثیراتی گذاشته و از این پس نیز خواهد گذاشت. با این حال، دو نکته لازم است مورد توجه کامل قرار گیرد: نخست آن که دیگر علوم اسلامی مانند تفسیر و حدیث و فلسفه و کلام و رجال و غیرها، باید مورد اهتمامی کامل و در متن اصلی برنامه‌های حوزه باشد و برای آن‌ها مدارس تخصصی تشکیل گردد تا این علوم که حوزه‌ی علمیه زادگاه و پرورشگاه آن است، از مهد خود بیگانه نگردد و در آن‌ها، حوزه به بیرون از خود نیازمند نشود. دیگر آن که، مجموعه‌ای از علوم انسانی و غیره، که دارای تأثیر در استنباط و تنقیح موضوعات فقهی‌اند، باید مورد عنایت قرار گیرند و فقیه این دوران، با همه‌ی ابزارهای استنباط صحیح که از آن جمله، تشخیص درست موضوعات است، مجهز گردد. بدیهی است که شناخت درست موضوع، در تصحیح شناخت حکم الهی، دارای تأثیری تمام است.

رهبر معظم انقلاب، پیام به جامعه‌ی مدرسین به مناسبت

تشکیل شورای سیاست‌گذاری حوزه، ۷۱/۸/۲۴

فقه یک علم است و جامعه نخبگانی معرفت فقهی پذیرفتند که فقه، علم است و چون علم است نظم دارد. مراد از فقه نظام این است که شریعت دارای این خصوصیت شش گانه‌ای است که در تعریف نظام بر می‌شماریم. به تعبیر دیگر، مفهوم نظام بر شریعت صدق می‌کند. نتیجه اینکه فقه نظام با فقه دارای نظم تفاوت دارد. فقه نظام با فقه اجتماعی نیز متفاوت است؛ کما اینکه با فقه حکومتی هم متفاوت است. نکته دیگر اینکه طبق تعریفی که برای نظام عرض شد فقه می‌تواند فردی باشد، اما فقه نظام به شمار آید؛ یعنی احکام یک فرد به تنهایی دارای نظام باشد. مثلاً اگر یک فرد که به تنهایی در یک جزیره زندگی می‌کند به احکام اسلام عمل کند، این احکام دارای نظام است و فرد را به سعادت خود می‌رساند.

فهرست

۱۱	پیش درآمد .....
۱۲	مقدمه .....
۱۷	معرفی و پیشینه مؤسسه .....
۱۸	تاریخچه .....
۱۹	اهداف .....
۲۳	شرایط پذیرش در مؤسسه .....
۲۵	اساسنامه .....
۳۰	تولیت و هیئت امانا .....
۳۲	اساتید مؤسسه .....
۳۵	وضعیت فعلی مؤسسه .....
۳۶	وظایف مدیر مؤسسه .....
۳۸	افتتاح شعبه قم .....
۳۹	ساختار مؤسسه .....
۴۰	هیئت امنای کنونی .....
۴۳	رشته‌های دایر در مؤسسه .....
۴۴	گروه فقه التریبه .....
۴۶	گروه فقه السیاسه .....
۴۸	گروه فقه و حقوق مالکیت فکری .....
۴۹	رشته مدرسی فقه و اصول .....
۵۰	رشته فقه تقنین .....
۵۱	رشته‌های در حال طراحی .....

۵۳	حلقه فقه نظام ساز .....
۵۵	اعضای حلقه فقه نظام ساز .....
۵۷	وظایف و کارکرد .....
۵۸	تفاهم نامه همکاری .....
۶۱	همایش، نشست، هم‌اندیشی و کرسی ها .....
۶۳	نشست‌های علمی .....
۶۴	همایش ملی فقه تخصصی نظام ساز .....
۶۵	کرسی‌های علمی ترویجی .....
۶۷	وضعیت آموزشی .....
۶۹	دانش پژوهان .....
۷۱	ضمائم .....
۷۲	کمیسیون فقه و علوم انسانی .....
۷۳	فصلنامه تخصصی فقه نظام ساز .....
۷۳	تصدی کمیته دستگاهی برگزارای کرسی ها .....
۷۵	طرح مشق اجتهاد .....
۷۷	تعریف مشق اجتهاد .....
۷۸	اهداف و سیاست‌های مشق اجتهاد .....
۷۹	عناصر و ارکان اجرایی .....
۸۱	مرحله ابتدایی یا تمهیدیه هدف .....
۸۲	مرحله متوسطه یا تعمیقیه هدف .....
۸۳	مرحله تکمیلی یا پیشرفته هدف .....
۸۴	ارتباط با مؤسسه .....

پیش درآمد

مقدمه

اداره‌ی جامعه توسط دین از جمله دغدغه‌ها و ادعاهایی بود که همزمان با پیروزی انقلاب اسلامی مطرح گردید و یکی از آرزوها و خواسته‌های انقلابیون و عموم مردم کشورمان تنظیم مناسبات داخلی و بین‌المللی و اداره کشور بر اساس دین و احکام و دستورات خداوند است. لیکن با توجه به اینکه تا پیش از استقرار نظام جمهوری اسلامی تجربه حکومت‌داری و اداره‌ی جامعه مسبوق به سابقه نبوده، فقه شیعه نیز در گذر زمان و تاریخ نسبت به مقوله‌ی سیاست، حکومت، اقتصاد، فرهنگ و مانند آن بی تفاوت گردید و صرفاً به حوزه‌ی عبادات و مناسک پرداخت.

در این میان حوزه‌های درسی و تالیفات فقها بر محور فقه فردی و مساله‌مدار و در یک کلمه فقه غیرنظام استوار گردید که مع‌الاسف این وضعیت پاسخگوی نیازهای جامعه‌ی امروز نخواهد بود. از این رو یکی از آرزوهای امام راحل و خلف صالحش مقام معظم رهبری در عین اتکا بر فقه سنتی و جواهری با اندوخته و تجربه‌ی بیش از ۱۲ قرن، همواره تحول بنیادین و پویای فقه و اجتهاد نوین متناسب با مقتضیات و شرایط زمان و مکان بوده است.

دغدغه‌های امروز عالمان نواندیشی همچون آیت‌الله رشاد، تحول فقه سنتی غیرپویا و فردگرا به فقه نظام‌ساز و تمدن‌ساز است، تا از این رهگذر بتوان متناسب با چالش‌ها و مشکلات زمان پاسخی مناسب و درخور داد. و از همه مهمتر به جای استفاده از نسخه‌های وارداتی و گرت‌برداری از نظام‌های سیاسی، حکومتی و اقتصادی غرب، نسخه‌ای بومی و کاملاً اسلامی براساس آموزه‌های فقه‌نظام تدوین نمود و بر ادعای ناکارآمدی و عدم توانمندی فقه در حل مشکلات و مسائل کلان مَهر بطلان زد.

مؤسسه آموزشی عالی حوزوی امام رضا(ع) با این هدف و آرمان تاسیس گردید تا با تربیت دانش‌پژوهان متخصص و متضلع در حوزه فقه‌نظام، بتواند خلاءها و چالش‌های نخبگانی را تا حدودی جبران نماید و انشاءالله در گام نخست با تبدیل دور گفتمان فقه‌نظام به گفتمانی فراگیر که هر چند محقق گردیده در آینده‌ای نه چندان دور فقه نظام به عنوان مرجعیت علمی در ارائه راهبردهای کلان و راهکارهای عملی در جهان اسلام و بلکه سرتاسر دنیای امروز محل توجه و مدنظر قرار گیرد.

کتابچه‌ای که پیش روی خوانندگان محترم قرار دارد، مجموعه‌ای تحت عنوان «شناخت‌نامه» که در صدد معرفی و آشنایی مخاطبان گرامی با مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) و مجموعه فعالیت‌ها و عملکرد گذشته و کنونی و برنامه‌های آینده این مؤسسه است.

آشنایی با فعالیت‌ها و کارکرد و ساختار سازمانی (سازمان نهاد) و نهاد علمی و مجموعه آموزشی مستلزم تدوین یک شناسنامه جامع و کامل است تا مخاطبان و علاقمندان از این رهگذر با آن نهاد علمی آشنا گردند؛ فلذا تدوین شناخت‌نامه در حقیقت شناسنامه این مؤسسه بوده است و به منظور آگاهی و آشنایی اجمالی حوزویان و دانشگاہیان علاقمند به مباحث علوم دینی جدید و به طور خاص فقه نظام امری ضروری و بایسته است.

معرفة و پیشینه مؤسسه

پیشینه و تاریخچه مؤسسه

یکی از دغدغه‌های مهم آیت‌الله رشاد همزمان با تاسیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی تاسیس نهادی حوزوی به منظور آشنایی طلاب با علوم انسانی جدید و آموزش تطبیقی و مقارنه‌ای علوم حوزوی بوده است که در ابتدا با راه اندازی مجموعه‌ای تحت عنوان «مجمع علوم و معارف اسلامی» آغاز گردید و طی دو سال با دعوت از اساتید و صاحب‌نظران به نام، تعداد قابل توجهی از دانش‌پژوهان با درس فلسفه و کلام اسلامی، فلسفه و کلام تطبیقی، ادیان و عرفان تطبیقی، منطق جدید، زبان تخصصی، و.. آشنا گردیدند.

در سال ۱۳۷۵ با اخذ مجوز مقطع سطح ۲ در رشته‌های تخصصی فلسفه، تفسیر، حقوق خصوصی و در مقطع سطح ۳ رشته حقوق جزا از شورای گسترش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه (قم) در ساختمان مستقر در میدان بریانک، تعداد ۲۰۹ نفر دانش‌پژوه در رشته‌های مزبور شروع به تحصیل کرده و فارغ‌التحصیل شدند. از سال ۱۳۹۶ با تغییر رویکرد موسسه و انتقال آن از ساختمان بریانک به حوزه علمیه امام رضا(ع)، مؤسسه در رشته فقه تخصصی متمرکز گردید و در ابتدا با

راه اندازی در رشته فقه تخصصی نظام‌ساز تعداد ۲۰ دانش‌پژوه جذب و مشغول به تحصیل گردیدند و از سال ۱۳۹۸ مؤسسه به ساختمان ثامنیه انتقال یافت که در حال حاضر ۶۰ دانش‌پژوه در سه رشته فقه التریبه، فقه السیاسه و فقه مالکیت فکری در مقطع سطح ۳ اشتغال به تحصیل دارند.

اهداف کلان و راهبردی

یک) تربیت فضیلت‌آمیز «مجتهد»، «متخصص» و «تراز عصر» و دارای صلاحیت‌های علمی و مهارتی لازم در دو عرصه‌ی «فقه نظام‌ساز» و «علوم انسانی»، در جهت رفع نیازهای امت و نظام اسلامی.

دو) ایجاد پیوند منطقی و هم‌افزایانه‌ی معرفتی - کارکردی میان دو عرصه‌ی خطیر فقه و علوم انسانی، و تولید معرفت (نظریه‌پردازی، نظام‌پردازی و الگوسازی) در زمینه‌ی فقه حکومت و علوم انسانی اسلامی، با التزام به سه خصیصه‌ی: «انضباط اجتهادی» طبق سنت علمی سلف صالح، با لحاظ «روزآمدی» و «کارآمدی».

اهداف فرعی و کاربردی

- ۱) تأکید بر نوآوری، نظریه‌پردازی و تولید علم و توسعه دانش و حمایت مادی و معنوی از استعداد‌های برتر؛
- ۲) ایجاد تحولی نوین در علوم اسلامی و کاربردی‌سازی این علوم در حوزه اجتماعی و امور حکومتی؛
- ۳) ایجاد پیوند وثیق میان فقه و سایر حوزه‌های علوم اسلامی و انسانی؛

- ۴) گذر از فقه غیرنظام فردگرا و مساله‌گرا و ورود به فقه نظام‌ساز و ایجاد ساختار جدید برای فقه؛
- ۵) کاربردی سازی بنیادهای فکری و دانشی و تمرکز روی نیازهای جامعه و نظام؛
- ۶) تکمیل هرم دانشی تبلیغ و ارتباطات با دیدی عمیق و فلسفی و تربیت مبلغ فرهنگی برای فضای ملی و فرا ملی؛
- ۷) بهره‌مندی از قوای اجتهادی در فقه و فلسفه و سایر علوم؛
- ۸) اولویت‌بندی و ظرفیت‌شناسی رشته‌های مورد توجه حوزه و نظام؛
- ۹) شناخت جریان‌ات فکری و فرهنگی دنیای معاصر و برنامه‌ریزی بر اساس آن؛
- ۱۰) تولید عقبه فکری، دانشی و معرفتی برای تبلیغ؛
- ۱۱) طراحی نظام مهندسی برای تولید رشته‌های تخصصی؛
- ۱۲) تأمین منابع انسانی حوزه فرهنگ دینی؛

این مؤسسه در سال ۱۳۸۵ با اهداف ذیل تاسیس شد

- ۱) تأکید بر نوآوری، نظریه‌پردازی و تولید علم و توسعه دانش و حمایت مادی و معنوی از استعداد‌های برتر؛
- ۲) ایجاد تحولی نوین در علوم اسلامی و کاربردی سازی این علوم در حوزه اجتماعی و امور حکومتی؛
- ۳) ایجاد پیوند وثیق میان فقه و سایر حوزه‌های علوم اسلامی و انسانی؛
- ۴) گذر از فقه غیرنظام فردگرا و مساله‌گرا و ورود به فقه نظام‌ساز و ایجاد ساختاری جدید برای فقه؛
- ۵) کاربردی سازی بنیادهای فکری و دانشی و تمرکز روی نیازهای جامعه و نظام؛
- ۶) تکمیل هرم دانشی تبلیغ و ارتباطات با دیدی عمیق و فلسفی و تربیت مبلغ فرهنگی برای فضای ملی و فرا ملی؛
- ۷) بهره‌مندی از قوای اجتهادی در فقه و فلسفه و سایر علوم؛
- ۸) اولویت‌بندی و ظرفیت‌شناسی رشته‌های مورد توجه حوزه و نظام؛
- ۹) شناخت جریان‌ات فکری و فرهنگی دنیای معاصر و برنامه‌ریزی براساس آن؛
- ۱۰) تولید عقبه فکری، دانشی و معرفتی برای تبلیغ؛
- ۱۱) طراحی نظام مهندسی برای تولید رشته‌های تخصصی؛
- ۱۲) تأمین منابع انسانی حوزه فرهنگ دینی؛

رشته‌های دایر در مؤسسه

فقه القضا و فقه الاقتصاد، فقه السياسه، فقه الترييه، فقه زيست فناوري، فقه مالکیت فکری؛ همچنین رشته‌های فقه اطلاعات و امنیت و فقه تقنین نیز در حال اخذ مجوز می‌باشند.

ظرفیت پذیرش

برای تمامی رشته‌ها ۲۰ نفر، به جز رشته مشاوره ۱۵ نفر. شرایط پذیرش مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع)؛ بدون آزمون کتبی.

مزایای مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع)

بهره‌مندی از برنامه آموزشی و فرهنگی مناسب؛
استفاده از کتابخانه تخصصی، اطلاع رسانی، فضای آموزشی مناسب و...؛
پرداخت کمک هزینه تحصیلی؛
اعطای مدرک علمی معتبر حوزوی؛
معرفی فارغ التحصیلان به مراکز آموزشی و پژوهشی؛
همکاری در برنامه‌های آموزشی - تبلیغی؛
معافیت از شرکت در دروس عمومی حوزه؛

شرایط پذیرش در مؤسسه

شرایط پذیرش در سطح چهار

دارا بودن مدرک سطح ۳ و یا کارشناسی ارشد مورد تایید واحد مدارج علمی حوزه؛

برخوداری از قوت و توان علمی و دارای سوابق پژوهشی؛

دارا بودن صلاحیت‌های اخلاقی و شایستگی لازم؛

کسب امتیاز لازم در آزمون کتبی و مصاحبه علمی؛

تعهد به رعایت مقررات و ضوابط مؤسسه و آیین‌نامه‌های ابلاغی از سوی مرکز مدیریت حوزه علمیه قم؛

مزایای دوره

اعطاء دانشنامه‌ی رسمی سطح ۴؛

معرفی به مراکز آموزشی پژوهشی و فراهم سازی زمینه‌های جذب و گزینش؛

بهره‌مندی از اساتید توانمند؛

پرداخت کمک هزینه تحصیلی؛

تأمین منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی؛

شرایط پذیرش در سطح سه

اتمام سطح ۲ و اشتغال در سطح ۳؛
برخورداری از استعداد و فرصت کافی جهت انجام پژوهش و برنامه‌های ویژه
دوره؛
قبولی در مصاحبه علمی؛

مزایای دوره

حصول جامعیت علمی؛
تسلط همزمان بر مباحث و معارف سنتی حوزوی و علوم جدید و عصری؛
کسب تخصص در یکی از رشته‌های علوم انسانی؛
حمایت مادی و معنوی از رساله علمی سطح ۳ و ۴؛
دریافت پژوهانه تحصیل؛

تصویب نامه اخذ مجوز از شورای گسترش و تنظیم اساسنامه

مصوبه ۶۲۶ مورخ ۱۳۸۸/۶/۶

اساسنامه الگوی مؤسسات آموزش عالی حوزوی

مقدمه:

مؤسسه آموزش عالی حوزوی **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** وابسته به **سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران** که در این اساسنامه «مؤسسه» نامیده می‌شود، با وظایف زیر، تأسیس و طبق مفاد این اساسنامه، قوانین، مصوبات و مقررات مربوطه، اداره خواهد شد. در این اساسنامه، به «شورای عالی حوزه‌های علمیه»، «شورای گسترش حوزه‌های علمیه» و «مدیریت حوزه علمیه اصفهان»، به ترتیب «شورای عالی»، «شورای گسترش» و «مدیریت حوزه» اطلاق می‌شود.

فصل اول: کلیات*

ماده ۱. «مؤسسه آموزش عالی حوزوی»، واحد آموزشی است که دو یا چند رشته تخصصی مورد نیاز را با گرایشهای مربوطه، ارائه می‌کند.

ماده ۲. وظایف مؤسسه، به شرح زیر است:

۱. تربیت متخصص حوزوی، در رشته و گرایشهای مورد نظر

۲. ایجاد زمینه مناسب برای توسعه دانش و پژوهش حوزوی و ارتقای کیفی رشته و گرایشهای مورد نظر

۳. همکاری با سایر مراکز علمی، برای برطرف نمودن نیازها و توسعه آموزش و پژوهش مؤسسه

ماده ۳. مؤسسه، دارای شخصیت حقوقی مستقل است که بر اساس ضوابط و آیین‌نامه‌های مصوب شورای عالی و در چارچوب مفاد این اساسنامه، فعالیت داشته و رئیس آن، نماینده قانونی مؤسسه، در مراجع ذیصلاح است.

ماده ۴. محل فعالیت مؤسسه، شهر **اصفهان** است.

ماده ۵. مؤسسه، از تاریخ صدور مجوز دائم توسط شورای گسترش، رسمیت می‌یابد.

ماده ۶. مؤسسه، تابع کلیه قوانین، مقررات، ضوابط و آیین‌نامه‌های مربوط به مؤسسات آموزش عالی مصوب شورای عالی، خواهد بود.

ماده ۷. مدارک فارغ‌التحصیلی دانش‌آموختگان مؤسسه، طبق ضوابط مصوب شورای عالی، صادر می‌شود.

فصل دوم: منابع مالی

ماده ۸. منابع مالی مؤسسه، عبارت‌اند از:

۱. اعتبارات .....

تصویب نامه اخذ مجوز از شورای گسترش و تنظیم اساسنامه

۲. درآمدهای مؤسسه

۳. کمکهای مراجع عظام تقلید و مقام معظم رهبری

۴. سایر کمکهای اشخاص حقیقی و حقوقی

فصل سوم: ارکان مؤسسه

ماده ۹. ارکان مؤسسه، عبارت است از:

۱. مؤسس یا هیئت مؤسس

۲. هیئت امانه

۳. رئیس مؤسسه

۴. شورای مؤسسه

مبحث اول: مؤسس یا هیئت مؤسس

ماده ۱۰. مؤسس / هیئت مؤسس مجتهد کلان‌مقام و ارشد علمی است.

ماده ۱۱. وظایف و اختیارات مؤسس یا هیئت مؤسس، به شرح زیر است:

۱. کسب مجوزهای لازم برای تأسیس مؤسسه، از شورای گسترش و سایر مراجع ذیصلاح

۲. پیشنهاد اساسنامه مؤسسه به شورای گسترش، و پیشنهاد تغییرات آن پس از تأیید هیئت امانه

۳. پیشنهاد آن عده از اعضای هیئت امانه که باید توسط مؤسس، انتخاب شوند.

۴. فراهم نمودن مقدمات و امکانات لازم برای شروع و ادامه فعالیت مؤسسه

۵. انجام دادن وظایف مربوطه به انحلال، در چارچوب ضوابط مصوب

مبحث دوم: هیئت امانه

ماده ۱۲. اعضای هیئت امانه، حداکثر، نه نفر هستند که عضویت افراد زیر، الزامی است:

۱. یک نفر از اعضای هیئت مؤسس یا مؤسس یا نماینده وی

۲. نماینده مدیریت حوزه

۳. رئیس مؤسسه

۴. دو نفر از مدرسین سطوح عالی متناسب با رشته‌های مؤسسه

ماده ۱۳. اعضای مورد اشاره در بند چهار و سایر اعضا (بیش از پنج نفر)، از سوی مؤسس یا هیئت مؤسس، پیشنهاد و با تأیید و حکم مدیر حوزه علمیه استانی، برای مدت چهار سال منصوب می‌شوند.

تصویب نامه اخذ مجوز از شورای گسترش و تنظیم اساسنامه

تبصره: در ابتدای تأسیس، اعضای هیئت امنا، باید به تأیید شورای گسترش برسند.

ماده ۱۴. رئیس هیئت امنا و دبیر آن، توسط اعضاء انتخاب می‌شود.

ماده ۱۵. هیئت امنا، حداقل سه ماه یکبار، به دعوت رئیس هیئت امنا، تشکیل جلسه می‌دهد. در صورت لزوم، به پیشنهاد رئیس مؤسسه یا سه نفر از اعضاء، پس از تأیید رئیس هیئت امنا، جلسه فوق‌العاده تشکیل می‌شود.

تبصره: نحوه اداره جلسات هیئت امنا، بر اساس آیین‌نامه داخلی که در اولین جلسه هیئت امنا به تصویب می‌رسد، خواهد بود.

ماده ۱۶. وظایف و اختیارات هیئت امنا:

۱. تصویب اهداف، سیاستها و خط‌مشی‌های اجرایی مؤسسه
۲. نظارت بر فعالیتهای فرهنگی، آموزشی و پژوهشی مؤسسه
۳. بررسی و تصویب ساختار و تشکیلات پیشنهادی شورای مؤسسه
۴. بررسی و تصویب بودجه جاری، عمرانی و تحقیقاتی مؤسسه، و پیشنهاد طرحهای توسعه مؤسسه، به مؤسسه
۵. پیشنهاد هر نوع توسعه یا انحلال دوره‌های آموزشی و تصویب یا اجرای رشته‌ها یا گرایشهای تحصیلی مؤسسه، به شورای گسترش
۶. پیشنهاد نصب و عزل و پذیرش استعفاي رئیس مؤسسه، به مدیر حوزه علمیه استانی، جهت تأیید
۷. تأیید معاونان مؤسسه
۸. پیشنهاد توسعه یا انحلال مؤسسه، به شورای گسترش، جهت تصویب
۹. بررسی و تصویب مقررات استخدای و تعرفه حقوق و دست‌مزد و مزایا و پیشنهاد آن به مدیریت حوزه جهت تأیید
۱۰. بررسی و تصویب میزان پرداخت حق‌التحقیق، حق‌التدریس، حق‌الترجمه، حق‌التألیف و نظایر آن، و پیشنهاد آن به مدیریت حوزه جهت تأیید
۱۱. بررسی و تصویب آیین‌نامه‌های اداری و مالی و معاملاتی مؤسسه، و پیشنهاد آن به مدیریت حوزه جهت تأیید
۱۲. پیشنهاد ظرفیت پذیرش طلاب، به مدیریت حوزه، جهت تصویب
۱۳. بررسی و تصویب آیین‌نامه‌های داخلی هیئت امنا و مؤسسه
۱۴. جلب کمکهای مالی و امکانات، از اشخاص حقیقی و حقوقی
۱۵. بررسی و تصویب تراز مالی سالانه مؤسسه
۱۶. تعیین اشخاص دارای حق گشایش حسابهای بانکی و برداشت از آنها
۱۷. تصویب اخذ قرض‌الحسنه و تسهیلات بانکی

تصویب نامه اخذ مجوز از شورای گسترش و تنظیم اساسنامه

مبحث سوم: رئیس مؤسسه

ماده ۱۷. رئیس مؤسسه، از سوی هیئت امانه به مدیریت حوزه، پیشنهاد و پس از تأیید با حکم مدیر حوزه علمیه استانی، به مدت سه سال منصوب می‌شود.

تبصره: در ابتدای تأسیس، رئیس مؤسسه، باید از سوی مؤسس، پیشنهاد و به تأیید شورای گسترش برسد.

ماده ۱۸. وظایف و اختیارات رئیس مؤسسه، عبارت است از:

۱. اداره امور مؤسسه
۲. تهیه و پیشنهاد سیاستها، اهداف و خط‌مشی‌های مؤسسه، برای طرح در شورای مؤسسه
۳. نظارت بر حسن اجرای امور آموزشی و پژوهشی، فرهنگی و اداری و مالی
۴. اجرای مصوبات و ضوابط شورای عالی، شورای گسترش، مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه و هیئت امانه
۵. نصب و عزل معاونان و رؤسای مؤسسات و واحدهای وابسته پس از تأیید هیئت امانه و نصب و عزل مدیران پیشنهادی گروه‌های آموزشی
۶. نمایندگی حقوقی مؤسسه، نزد مراجع ذیصلاح
۷. مسئولیت امور مالی و اداری مؤسسه، در حدود مقررات مصوب
۸. پیشنهاد بودجه سالانه مؤسسه، به هیئت امانه
۹. امضای اسناد و اوراق بهادار و تمهیدآور مؤسسه
۱۰. انعقاد قرارداد با اشخاص حقیقی و حقوقی
۱۱. استخدام، نصب و عزل کارکنان آموزشی و غیرآموزشی مؤسسه، با رعایت ضوابط، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مصوب هیئت امانه
۱۲. ارائه گزارش سالانه مؤسسه، به هیئت امانه
۱۳. پیشنهاد ساختار مؤسسه، به شورای مؤسسه، جهت تأیید

ماده ۱۹. شرایط رئیس، معاونان، تعداد معاونتها و شرح وظایف آنها، طبق آیین‌نامه مدیریت مراکز تخصصی و مؤسسات آموزش عالی، خواهد بود.

مبحث چهارم: شورای مؤسسه

ماده ۲۰. تشکیل شورای مؤسسه و گروه‌های آموزشی آن، ترکیب اعضاء و اختیارات و وظایف آنها، طبق آیین‌نامه مدیریت مراکز تخصصی و مؤسسات آموزش عالی، خواهد بود.

فصل چهارم: مقررات متفرقه

ماده ۲۱. گزینش عمومی و علمی اساتید، اعضاء هیئت علمی و طلاب مؤسسه، طبق ضوابط و مقررات جاری مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه، توسط مراجع ذیصلاح انجام خواهد شد.

تصویب نامه اعلام جواز شورای گسترش و تنظیم اسامی

ماده ۲۲. پذیرش طلاب برای مؤسسه، در چارچوب ظرفیت مصوب، از طریق آزمونهای رسمی که تحت نظارت مدیریت حوزه برگزار می‌شود، صورت می‌پذیرد.

ماده ۲۳. برنامه‌های درسی و ضوابط کلی مربوط به امور آموزشی و امتحانی و انضباطی و شرایط پذیرش علمی طلاب و مدت دوره تحصیلی و نوع دانش‌نامه‌ای که به دانش‌آموختگان مؤسسه اعطاء خواهد شد، طبق مصوبات شورای عالی خواهد بود.

ماده ۲۴. مؤسسه با تصویب شورای گسترش، بر اساس آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوطه، متحل و زمینه ادامه تحصیل طلاب آن، توسط مدیریت حوزه فراهم می‌شود.

ماده ۲۵. هر گونه تغییر در مواد این اساس‌نامه، یا پیشنهاد مؤسس یا هیئت مؤسس، تأیید شورای گسترش و تصویب شورای عالی حوزه‌های علمیه، امکان‌پذیر خواهد بود.

ماده ۲۶. این اساس‌نامه، در ۳ فصل و ۴ مبحث و ۲۶ ماده و ۳ تبصره، در جلسه مورخ ۱۳۸۸/۶/۶ شورای عالی حوزه‌های علمیه، به تصویب رسید.

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه

محمد یزدی

تولیت و هیئت امناء

بنیاد امام رضا(ع) یک مجموعه فرهنگی آموزشی با موقوفات متعدد می باشد که از طریق درآمد حاصل از محل موقوفات هزینه های جاری و شهریه طلاب دو نهاد حوزه علمیه امام رضا(ع) و مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) تامین می گردد. طبق وقفنامه بنیاد تولیت آن باید توسط مجتهد طراز اول تهران انجام گیرد که در حال حاضر حضرت آیت الله علی اکبر رشاد به عنوان متولی بنیاد مدیریت حوزه و مؤسسه امام رضا(ع) با نظارت ایشان انجام گیرد. همچنین هیئت امنای مؤسسه نیز از بیان عالمان و مجتهدان صاحب نام و آگاه به مسائل روز باشد که در حال حاضر حضرات ذیل ذکر عهده دار این سمت هستند:

اسامه هیئت امناء - از بدو تا سیس

ردیف	نام	نام خانوادگی	سمت ذر هیئت	شغل	مدرک علمی	
					حوزه	عمده حوزوی
۱	علی اکبر	رشاد	رئیس	محقق و مدرس	اجتهاد	
۲	علی	محمدی دوست	عضو	رئیس سازمان اوقاف	سطح چهار	
۳	سید مهدی	خاموشی	عضو	رئیس سازمان تبلیغات	سطح چهار	دکتری حقوق
۴	حسن	قاسمی	عضو	مدیر حوزه امام رضا(ع)	سطح چهار	
۵	محمد حسین	کبیریان	نماینده مدیریت	معاون آموزش و سرپرست حوزه استان تهران	سطح چهار	
۶	اعلا	قدیمی	عضو	مدیر موسسه	سطح چهار	کارشناس حقوق
۷	فرج	شجاعی	عضو	مدیر عامل بنیاد امام رضا(ع)		فوق لیسانس

اساتید مؤسسه از بدو تاسیس

ردیف	نام	نام خانوادگی	نام پدر	موضوع تدریس	حوزه	مدارک علمی	سابقه تدریس
۱	هادی	افخم ربیانی	علی	حقوق قضای اسلامی	سطح ۳	دکتری	۴ سال
۲	علی	رحیمی	قریبان	حقوق قضای اسلامی	ندارد	دکتری	۱۵ سال
۳	عبداثه	چوان ملکوتی	چهار	حقوق خصوصی	سطح ۴	دکتری	۲۰ سال
۴	محمد	امامی پور	محمدعلی	حقوق خصوصی	ندارد	دکتری	۲۰ سال
۵	فرهاد	آلشوری	چشمید	حقوق جزا و جرم‌شناسی	ندارد	دکتری	۷ سال
۶	سید حسین	حسینی	محمد حسین	حقوق خصوصی	ندارد	دکتری	۳ سال
۷	علی	حارثی کیا	احمد	حقوق جزا و جرم‌شناسی	سطح ۳	فوق لیسانس	۴ سال
۸	علیرضا	قریبانی	خلد حسین	حقوق قضای اسلامی	ندارد	فوق لیسانس	۱۰ سال
۹	زین العابدین	احمدانی	ابوالفضل	حقوق قضای اسلامی	سطح ۳		۲ سال
۱۰	سید حسین	حسینی زندآزادی	عبداثه	حقوق خصوصی	سطح ۳	دکتری	۲۸ سال
۱۱	علی	گودرزی	علی عباس	حقوق قضای اسلامی	سطح ۳	فوق لیسانس	۴ سال
۱۲	محمد رضا	ابطحی نیند آزادی	سید چهر	حقوق خصوصی	سطح ۳	فوق لیسانس	۶ سال
۱۳	حسین	اسزاده	حکیم علی	حقوق خصوصی	سطح ۳	دکتری	۱ سال
۱۴	محمد اقر	خداپرست قانیکاشی	چشمید	حقوق قضای اسلامی		دکتری	۱۲ سال
۱۵	محمد	ابراهیمی	محمد حسن	حقوق قضای اسلامی		فوق لیسانس	
۱۶	رضا	نیربانش	حسن		ندارد	دکتری	
۱۷	سید محمد	موسوی پور	نصرت‌الله		سطح ۳		
۱۸	علیرضا	گرجشاسی	علی احمد			دکتری	
۱۹	سید محمد	هاشمی	سالم		سطح ۳	فوق لیسانس	
۲۰	بهرز	باقری	علی اکبر			فوق لیسانس	
۲۱	حسین	خداکلی	عباس		سطح ۳		
۲۲	احمد	اسلامی	محمد محسنی		سطح ۳		
۲۳	عبداثه	چانزاده	کاظم		سطح ۳	دکتری	۲۰ سال
۲۴	ابراهیم	دادجوی	علی		سطح ۳		
۲۵	قاسم	اخوان تهری	عباس		سطح ۳		
۲۶	حسن	مرادی	رضا		ندارد		
۲۷	محمد حسین	قضاثللی	محمد رضا		سطح ۴		

اساتید مؤسسه از بدو تاسیس

ردیف	نام	نام خانوادگی	تحصیلات		حوزه	سابقه تدریس
			حوزه	تیم حوزوی		
۱	حسن	حمد الهی	سطح سه	فوق لیسانس	کلام و فلسفه	۵ سال حوزه
۲	محمد حسین	فضائی	سطح چهار	دکتری	کلام اسلامی و حقوق	۲۵ سال
۳	حمید	فرجی	سطح چهار	دکتری	حقوق جزا، جرم‌شناسی، قواعد فقه جزا	۲۳ حوزه و دانشگاه
۴	پرویز	قریانلو		فوق لیسانس	حقوق تجارت	۴ سال
۵	سید محمد محمد	هاشمی	سطح سه	فوق لیسانس	فقه و حقوق	۳ سال
۶	اعلا	قدیمی	سطح چهار	کارشناسی	فقه و حقوق معارف	۷ سال
۷	ابراهیم	دادجو	سطح سه	دکتری	فلسفه اسلامی، فلسفه غرب	۲ سال دانشگاه بهشتی
۸	حسن	مرادی	خارج فقه و اصول	دکتری	فلسفه اسلامی	۵ سال

وضعیت فعلی مؤسسه

وضعیت فعلی مؤسسه از سال ۱۳۹۶ تا کنون

مؤسسه از سال تحصیلی ۱۳۹۶ با انتقال ساختمان واقع در بریانک به حوزه علمیه امام رضا(ع) و تغییر مدیریت (انتصاب حجت الاسلام دکتر همتی) و فارغ التحصیلی دانش پژوهان رشته‌های کلام و تفسیر و حقوق در حوزه فقه نظام متمرکز گردید. هم‌اکنون مؤسسه با هفت رشته دایر در سطح سه و چهار در تهران و قم فعالیت می‌کند. در سال ۱۴۰۰ حجت الاسلام والمسلمین دکتر ذبیح‌الله نعیمیان با حکم آیت‌الله علی‌اکبر رشاد به سمت مدیریت مؤسسه انتخاب گردید.

وظایف عمده مدیر مؤسسه عبارتند از

۱. تهیه و پیشنهاد سند چشم‌انداز ۱۴۱۴ و تدوین برنامه‌های دوره‌ای (در قالب برنامه‌های پنج‌ساله) و کوتاه‌مدت مؤسسه، در چارچوب سیاست‌ها و مقررات ابلاغی شورای عالی و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه‌ی کشور، اهداف پیشگفته و در چارچوب «نظام علمی - آموزشی پرورش‌مآل» و طبق «طرح فقه تخصصی نظام‌ساز» و اسناد بالادستی مربوط، و پیگیری تحقق آنها پس از تصویب در مراجع ذی‌صلاحیت.

۲. تنظیم و پیشنهاد سازکارهای اجرایی برنامه‌های دوره‌ای و کوتاه‌مدت مصوب و پیگیری اجرای آنها پس از تایید از سوی مراجع ذی‌صلاحیت در مؤسسه.
۳. هدایت فرایند تولید نظام‌واره‌های «آموزش»، «پژوهش»، «تهذیب و امور فرهنگی»، «سنجش تحصیلی» و «برنامه‌نویسی حوزه»، براساس نظام علمی - آموزشی پرورش‌مآل، و مناسب مقتضیات «طرح فقه تخصصی نظام‌ساز» و ارائه‌ی متناوب آنها برای تصویب و تایید.
۴. انجام ارزیابی و وضعیت‌سنجی کنونی مؤسسه، و اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم برای رفع نواقص و ارتقاء کیفی امور آن، از لحاظ امور علمی، حقوقی، اداری و مالی، بر اساس شاخص‌های ابلاغی مرکز مدیریت و تبیین‌های مندرج در برنامه‌های مصوب مؤسسه و طبق زمان‌بندی مشخص.
۵. اتخاذ تدابیر اجرایی مناسب برای ارتقای سطح علمی و مهارتی مدیران، مدرسان و کارکنان طبق برنامه‌های مصوب، و نظارت بر حسن جریان وظائف محوله به آنان.
۶. اجرای طرح «ترازسنجی و هدایت تحصیلی فراگیر دانش‌پژوهان»، در جهت ارتقاء سطح معنوی - تهذیبی و علمی - مهارتی آنان و حصول نصاب‌های منظور در نظام علمی - آموزشی پرورش‌مآل و طبق «طرح فقه تخصصی نظام‌ساز».
۷. شناسایی اساتید صاحب‌صلاحیت برای تصدی مناصب استاد محوری، استاد معین و تدریس دروس رشته‌ها، گرایش‌ها و دوره‌های آموزشی مصوب و پیشبرد دیگر فعالیت‌های علمی مؤسسه.
۸. برقراری ارتباط فعال با مبادی امور در مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه‌ی کشور، و پیگیری امور حقوقی و اداری مؤسسه و مسائل استادان و دانش‌پژوهان از واحدهای مرکز مدیریت.
۹. برنامه‌ریزی و مدیریت ارتباطات و همکاری‌های مؤسسه با نهادهای و شخصیت‌های حقوقی در داخل و خارج از کشور.

۱۰. حضور منظم و مؤثر در شوراها و مجامع کارشناسی و تصمیم‌گیری مؤسسه، و پیگیری مصوبات و امور محوله.
۱۱. همکاری با واحدهای حوزه‌ی علمیه‌ی امام رضا(ع) در جهت توسعه‌ی تعاملات و تحکیم پیوند میان این دو واحد.
۱۲. ایجاد سامانه‌ی تهیه و ارائه‌ی گزارش ماهانه، فصلانه، سالانه و ادواری فعالیت‌ها و پیشرفت برنامه‌ها، و اتخاذ تدبیر مناسب برای ارسال منظم گزارش‌ها برای مبادی امور و انعکاس محیطی و رسانه‌ای، و تهیه‌ی کتاب شناختنامه و کارنمای جامع مؤسسه.

افتتاح شعبه قم

بنا به ضرورت حضور و فعالیت مؤسسه در شهر مقدس قم و با عنایات ایزد منان و مساعدت مدیر مكرم حوزه‌های علمیه سراسر کشور آیت‌الله علیرضا اعرافی (زید عزه) در سال ۱۳۹۹ با تحویل ساختمانی، شعبه دوم مؤسسه راه اندازی شد و در مهرماه ۱۴۰۰ مراسم افتتاحیه این مؤسسه ارزشمند برگزار گردید. در حال حاضر علاوه بر رشته مدرسی سطح ۳ فقه و اصول، برخی دروس تخصصی خارج نیز در آن برگزار می‌گردد.

هیئت امنای کنونی مؤسسه

بنیاد امام رضا(ع) مجموعه‌ای فرهنگی آموزشی با موقوفات متعدد می‌باشد که از طریق درآمد حاصل از محل موقوفات هزینه‌های جاری و شهریه طلاب دو نهاد حوزه علمیه امام رضا(ع) و مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) تامین می‌گردد. طبق وقف‌نامه بنیاد تولید آن باید توسط مجتهد طراز اول تهران انجام گیرد که در حال حاضر حضرت آیت‌الله علی‌اکبر رشاد به عنوان متولی بنیاد مدیریت حوزه و مؤسسه امام رضا(ع) با نظارت ایشان در راس امور هستند. همچنین هیئت امنای مؤسسه نیز از بیان عالمان و مجتهدان صاحب نام و آگاه به مسائل روز باشد که در حال حاضر حضرات ذیل عهده‌دار این سمت هستند:

نام و نام خانوادگی	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	مستقلیت در گروه	سمت و فعالیت‌ها
علی اکبر رشاد	اجتهاد	فقه و اصول - فلسفه	عضو	استاد درس خارج حوزه علمیه تهران رئیس شورای حوزه های علمیه تهران
علی کریمی	.....	.....	عضو	وکیل تولیت
آیت الله حسن عالی	اجتهاد	فقه و اصول	عضو	استاد درس خارج حوزه علمیه تهران
حجت الاسلام حیدر همتی	دکتری	فلسفه و کلام اسلامی	عضو	مدیر مؤسسه
آیت‌الله محمد حسین مختاری	اجتهاد	فقه و اصول	عضو	استاد درس خارج حوزه علمیه تهران رئیس پیشین دانشگاه مذاهب اسلامی
حجت‌الاسلام محمدصادق رحیمی صادقی	سطح ۴	فقه و اصول	عضو	مدیر حوزه های علمیه استان تهران
حجت الاسلام سید حسین میرمهریزی	سطح ۴	فقه و اصول	عضو	رئیس پژوهشگاه نظام‌های اسلامی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
آیت الله احمد مبلغی	اجتهاد	فقه و اصول	عضو	استاد درس خارج حوزه علمیه قم عضو مجلس خبرگان

رشته‌های دایر در مؤسسه

رشته گروه فقه التریبه

رشته فقه التریبه از سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ ضمن اخذ مجوز از مراکز تخصصی حوزه علمیه قم در مقطع سطح ۳ با جذب پانزده دانش‌پژوه آغاز گردید. این رشته با هدف تربیت مجتهد تراز عصر در رشته‌های تخصصی طراحی و راه‌اندازی گردید. رویکرد مؤسسه در این رشته اجتهاد فقهی با اتکاء به منطق استنباط در حوزه علوم تربیتی با نگاه بینارشته‌ای است.

اعضای گروه علمه فقه التریبه

- ۱) آیت‌الله علی‌اکبر رشاد - تولیت مؤسسه
- ۲) حجت‌الاسلام ابوالقاسم مقیمی حاجی - استاد محوری
- ۳) حجت‌الاسلام ذبیح‌الله نعیمیان - مدیریت مؤسسه
- ۴) حجت‌الاسلام حسن قاسمی - استاد معین
- ۵) حجت‌الاسلام علی حسین پناه - مدیر
- ۶) دکتر مهدی رضایی - عضو
- ۷) خانم دکتر مظاهری - عضو
- ۸) خانم دکتر راستی - عضو

استاد رشته

استاد گروه علمه فقه الترتیه سال تحصیله ۱۳۹۹ - ۱۴۰۰

- ۱) استاد ابوالقاسم مقیمی حاجی - استاد محوری / درس خارج
- ۲) استاد مجید جعفری - مدرس / روانشناسی رشد
- ۳) استاد روزبهانی - مدرس / تاریخ و نظریه‌های تعلیم و تربیت اسلام
- ۴) استاد حسن قاسمی - استاد معین / حلقه استاد معین
- ۵) آیت‌الله مبلغی - مدرس / فلسفه فقه
- ۶) استاد علی تبار - مدرس / منطق فهم دین
- ۷) استاد علی محمدی - مدرس / معرفت‌شناسی
- ۸) استاد شکر الهی - مدرس / مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی درسی
- ۹) استاد عطاالله رفیعی آتانی - مدرس / نظام عقلانیت نوین اسلامی

رشته گروه فقه السیاسه

این رشته در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ با جذب ۲۰ دانش‌پژوه در مقطع سطح سه راه اندازی گردید، رشته فقه السیاسه نیز در راستای تربیت مجتهد تراز عصر با هدف رویکرد جدید و تخصصی در حوزه فقه و نگاه بنیادین برخاسته از مبانی و موازین فقهی به مباحث اصلی علوم سیاسی و استنباط و اجتهاد مضبوط و روشمند در حوزه سیاست راه اندازی گردید.

استاد گروه علمه فقه السیاسه

- ۱) آیت‌الله رشاد - استاد محوری
- ۲) حجت‌الاسلام ذبیح‌الله نعمتیان - استاد معین
- ۳) حجت‌الاسلام حسین رجبی - مدیر گروه
- ۴) حجت‌الاسلام ذبیح‌الله نعمتیان - مدیر مؤسسه
- ۵) دکتر مرتضی خرامی - معاون آموزش مؤسسه
- ۶) حجت‌الاسلام علی سعیدی - معاون پژوهش مؤسسه
- ۷) حجت‌الاسلام محسن مهاجرنیا - استاد گروه
- ۸) حجت‌الاسلام خالد غفوری - عضو
- ۹) حجت‌الاسلام علی رضاییان - عضو
- ۱۰) حجت‌الاسلام مجید رجبی - عضو

عناوین دروس رشته فقه السیاسه

- ۱) حلقه استاد معین / استاد ذبیح الله نعیمیان
- ۲) حقوق اساسی / استاد فتاحی
- ۳) فلسفه فقه / استاد احمد مبلغی
- ۴) تاریخ فقه سیاسی / استاد ذبیح الله نعیمیان
- ۵) فقه الولایه / استاد علی اکبر رشاد
- ۶) منابع فقه سیاسی / استاد مجید رجبی
- ۷) نظام عقلانیت نوین اسلامی (فلسفه علوم انسانی) / استاد عطاالله رفیعی آتانی

رشته فقه و حقوق مالکیت فکری

از آنجایی که رشته مالکیت فکری حتی در مجامع دانشگاهی نیز از سابقه چندانی برخوردار نیست و بسیاری از مباحث آن جدید و نوظهور بوده است از این رو با وجود اندک مباحث و آثار علمی در این رشته، عمده مباحث نیز غلظت حقوقی داشته و از زاویه فقهی به جرأت می‌توان گفت رشته‌ای کاملاً نوظهور و بدون هیچ سابقه فقهی است.

مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) در راستای تربیت مجتهد تراز عصر و ورود به مباحث و رشته‌های جدید با نگاه و رویکرد منطقی استنباط مضبوط و روشمند و اتکا بر دانش اصول فقه، سعی در واکاوی و گشودن افق‌های جدید در این حوزه و رشته را دارد.

استاد گروه علمه فقه و حقوق مالکیت فکری سال تحصیلی ۱۳۹۹ - ۱۴۰۰

- ۱) درس خارج مالکیت فکری / استاد محمدحسین مختاری
- ۲) قراردادهای مالکیت فکری / استاد ذیغمی
- ۳) حقوق بین الملل مالکیت فکری (آشنایی با معاهدات مالکیت فکری) / استاد باقر انصاری
- ۴) اصول دادرسی دعاوی مالکیت فکری / استاد اورک
- ۵) نظام عقلائییت نوین اسلامی (فلسفه علوم انسانی) / استاد عطاءالله رفیعی آتانی
- ۶) ثبت اعلام تجاری / استاد محمود حکمت‌نیا
- ۷) حقوق سازمان‌های پخش / استاد مسلم ملکی
- ۸) فقه مالکیت فکری / استاد سعید واعظی

رشته مدرسه فقه و اصول سطح سه - رشته مصوب

سطح سه مدرسی فقه و اصول، یکی از رشته‌های تربیت مدرس حوزه علمیه است، که در آن طلاب، ضمن فراگیری مبانی علمی، مهارت‌ها و روش‌های پیشرفته تدریس متون فقهی و اصولی، توانایی تدریس و تحقیق در زمینه موضوعات مرتبط با رشته فوق را پیدا می‌کنند. و در پایان، موفق به دریافت دانشنامه سطح سه مدرسی فقه و اصول و مجوز تدریس آن می‌شوند.

اهداف رشته مدرسه فقه و اصول

شناخت مبانی علمی تدریس و مهارت‌های آن؛
شناخت استدلالی و عمیق مسائل فقهی و اصولی، و آشنایی با روش‌های استنباط فقهی؛
ارتقاء توان انتقال و تفهیم دانش‌های فقهی و اصولی بر اساس استانداردهای علمی؛
تأمین استاد جهت تدریس در سطح یک؛
شناخت منابع، متون و آشنایی با تاریخ و ادوار فقه و اصول؛
ایجاد توان تتبع و تحقیق در زمینه فقه و اصول؛
تقویت توان پاسخگویی به پرسش‌های مرتبط با فقه و اصول؛
تربیت طلاب مستعد جهت شرکت در سطوح بالاتر.

استاد رشته مدرسه فقه و اصول

- ۱) فلسفه فقه / آیت الله احمد مبلغی
- ۲) قواعد فقهیه / حجت الاسلام والمسلمین محمدعلی ضیایی
- ۳) تاریخ و مکاتب اصول فقه / حجت الاسلام والمسلمین ذبیح الله نعیمیان
- ۴) القواعد الاصولیه / حجت الاسلام والمسلمین اکبر خادم الذاکرین
- ۵) الفقه الاستدلالی / حجت الاسلام والمسلمین عباس مسلمی زاده

رشته فقه تقنین - در حال طراحی

مراد از فقه قانون گذاری (تقنین) آن بخش از فقه است که به احکام شرعی مربوط به قانون گذاری می پردازد. برخی از احکام شرعی قانون گذاری به صورت پراکنده در ابواب مختلف فقهی، آن هم غالباً به غیر غرض حکم قانون گذاری بیان شده، و تاکنون فقه قانون گذاری به صورت یک باب از ابواب فقهی مطرح نشده است. در این زمینه نسبت فقه و قانون حائز اهمیت است، قانون گذاری ضرور تا نتیجه استنباط فقیه نیست، قانون، تنفیذ احکام فقهی و اهداف شریعت در ظرف زمانه بوسیله حاکم و حکومت است. قانون گذاری در مرحله پسا استنباط توسط فقیه و کسانی که ولایت بر قانون گذاری دارد صورت می گیرد. گرچه قانون گذاری بر پایه فقه انجام می شود. پس قانون از مقوله حکم ولایی و از شئونات ولی فقیه بشمار می رود. «فقه تقنین فرایند قانون گذاری و تبدیل گزاره های استنباط شده فقهی به قانون را بررسی می کند.» این قواعد و اصول لازم است توسط قانون گذاران (چه خود ولی فقیه چه مآذون از سوی وی) رعایت شود تا هم قانون اسلامی و بر پایه فقه در جامعه جریان یابد و هم کارآمدی داشته و نسبت به نیازهای ضروری دولت و جامعه پاسخگو باشد.

رشته‌های در حال طراحی

نظر به آغاز فعالیت مؤسسه در شهر مقدس قم و لزوم دایر شدن رشته‌های جدید جهت جذب دانش‌پژوهان علاقمند، رشته‌های فقه اطلاعات و امنیت، فقه اقتصاد و فقه تقنین نیز در حال طراحی می‌باشند.

معرفه شورای علمیه

شورای علمی مؤسسه در راستای مشارکت جمعی اعضای دبیران و اساتید گروه‌های علمی به منظور هم‌افزایی و تشارک عقول و تصمیمات هماهنگ در پیشبرد اهداف عالیه مؤسسه هر دو هفته یک بار اقدام به برگزاری سلسله جلسات منظم می‌نماید. این شورا متشکل از این افراد است:

- * آیت‌الله علی اکبر رشاد (ریاست مؤسسه)
- * حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ذبیح الله نعیمیان (مدیریت مؤسسه)
- * دکتر مرتضی خرامی (معاون آموزش مؤسسه)
- * حجت‌الاسلام والمسلمین علی سعیدی (معاون پژوهش مؤسسه)
- * حجت‌الاسلام والمسلمین حسین رجبی (مدیر گروه فقه سیاسه)
- * حجت‌الاسلام والمسلمین علی حسین پناه (مدیر گروه فقه التریبه)
- * حجت‌الاسلام والمسلمین حسن قاسمی (استاد معین گروه فقه التریبه)
- * دکتر مسلم ملکی (مدیر گروه مالکیت فکری)
- * حجت‌الاسلام والمسلمین ضیایی (مدیر گروه مدرسی فقه و اصول)
- * حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالصمد تیزچنگ (معاون تهذیب و امور فرهنگی)
- * دکتر علی محمدی (مدیر گروه مبانی فقه نظام)

حلقه فقه نظام ساز

حلقه فقه نظام‌ساز

از آنجاییکه فقه نظام‌ساز از جمله فقه‌های تخصصی و نوظهور در عرصه نظام آموزشی و پژوهشی حوزه و مؤسسات حوزوی است و مسبوق به سابقه چندانی نیست، لهذا به منظور تولید ادبیات در این حوزه و ایجاد فضای هم‌اندیشی و هم‌افزایی نخبگان در سطوح عالی اندیشمندان و صاحب نظران و توسعه و بسط گفتمانی نیازمند تشکیل حلقه و لجنه‌ای از متفکران است. از جمله اهتمامات و دغدغه‌های فکری آیت‌الله رشاد این مهم بوده است و با هدف دستیابی به نقاط مشترک فکری و همپوشانی و تبادل آرا و افکار و تولید معرفت و گزاره‌ها و مسائل فقه‌نظام و ایجاد چهارچوب منضبط فکری و گفتمانی، مجموعه تحت عنوان حلقه فقه نظام از سال ۱۳۹۸ تاکنون تشکیل شده و هر دو هفته یکبار جلسات به صورت منظم برگزار می‌گردد. تاکنون حدود ۱۰۰ جلسه از این حلقه تشکیل شده و در حال برگزاری است...

اعضای حلقه فقه نظام‌ساز

- ۱) آیت‌الله علی اکبر رشاد (تولیت مؤسسه)
- ۲) آیت‌الله عالمی
- ۳) آیت‌الله علی محمدی خراسانی
- ۴) آیت‌الله محمدحسین مختاری
- ۵) آیت‌الله نیکزاد
- ۶) حجت‌الاسلام دکتر محسن مهاجرنیا (استاد گروه فقه سیاسه)
- ۷) حجت‌الاسلام دکتر ذبیح الله نعیمیان
- ۸) حجت‌الاسلام دکتر حیدر همتمی
- ۹) حجت‌الاسلام علی سعیدی (معاون پژوهش مؤسسه)
- ۱۰) حجت‌الاسلام حسن قاسمی (استاد معین گروه فقه التریبه)
- ۱۱) حجت‌الاسلام مقیمی (استاد محوری گروه فقه التریبه)
- ۱۲) دکتر عطاءالله رفیعی آتانی

شیوه نامه تشکیل جلسات حلقه فقه نظام

معرفی حلقه

حلقه فقه نظام یک مجموعه علمی متشکل از اساتید و صاحب‌نظران متخصص و متضلع در حوزه فقه نظام‌ساز است که ضمن برخورداری از دانش کافی، صاحب دیدگاه و نظریه در جامعه نخبگانی هستند و مقوله فقه نظام و تحول و نوآوری در دانش فقه از جمله دغدغه‌ها و دل‌مشغولی‌های ایشان است که ضمن پاسداشت میراث سلف درعین اجتناب و دوری از جمود و تصلب با نگاهی نوآورانه به دور از هیجانات تجددمآبانه درصدد طرح و گسترش گفتمان مجدد و اجتهادورزی در چارچوب و پارادایم‌های اصیل اجتهادی فقهی مبتنی بر فقه جواهری است که فقه سنتی و پویا توامان را درخود داشته باشد.

اعضای این حلقه در حوزه روش‌شناسی ضمن اعتقاد و حمایت از تحول بنیادین روش‌شناسی فهم و اجتهادورزی، حوزه فقه نظام را در سه بستر و قلمرو فقه نظام‌ساز و فقه نظام‌دار و نظام‌پرداز تعریف و تبیین می‌نمایند.

از این رو مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) ضمن گام نهادن در این مسیر با دعوت از اساتید صاحب‌نظر در این حوزه درصدد تولید ادبیات و معرفت دینی-اجتهادی ایجاد نوعی هم‌آوایی، هم‌افزایی علمی و گفتمان‌سازی در حوزه فقه نظام است تا این دغدغه مهم از حاشیه و انزوا خارج شده و به یک مساله اصلی و بنیادین و همگانی تبدیل شود.

شیوه‌نامه حاضر درصدد تبیین و معرفی هویت، کارکرد، اعضا و چگونگی تشکیل جلسات می‌باشد.

وظایف، کارکرد و الزامات اعضا

- ۱) اعضای محترم حلقه می‌باید حداقل در سال دو نظریه علمی و بدیع در قالب یک مقاله علمی- پژوهشی ارائه و در جلسه حلقه طبق ضوابط و آیین‌نامه ارائه نمایند.
- ۲) هماهنگی‌های لازم جهت ارائه نظریه علمی اعضا توسط دبیرحلقه صورت می‌گیرد.
- ۳) در صورت ارائه نظریه علمی، هرکدام از اعضا مطابق با دستور جلسه و پیش‌نویس حداقل ۲۴ ساعت قبل از شروع جلسه لازم است به سایر اعضا به منظور اطلاع و آمادگی نقد در جلسه حلقه توسط دبیر اعلام گردد.
- ۴) دستور جلسه توسط دبیر به ضمیمه پیش‌نویس آن، حداقل یک روز قبل از شروع جلسه به اعضا، اعلام می‌گردد.
- ۵) جلسات حلقه هر دو هفته یک بار برگزار می‌گردد.
- ۶) گزارش جلسات برگزار شده حلقه، حداکثر ظرف ۲۴ ساعت به خبرگزاری‌ها و جراید اعلام می‌شود و در پایگاه اینترنتی مؤسسه به منظور استفاده همگانی بارگزاری می‌گردد.
- ۷) فایل صوتی جلسات حلقه پس از پیاده‌سازی و ویرایش آن در نشریه مؤسسه انعکاس می‌یابد.
- ۸) احکام اعضای ثابت حلقه توسط تولیت محترم صادر می‌گردد.
- ۹) حلقه فقه نظام در دعوت از اساتید و صاحب‌نظران و ارائه نظریه طبق ضوابط و با اطلاع قبلی به اعضا، توسط دبیر محدودیتی نخواهد داشت.
- ۱۰) به اعضا برابر ضوابط مبلغی به عنوان حق جلسه پرداخت می‌گردد.
- ۱۱) تشکیل جلسه حلقه با حضور دوسوم اعضا رسمیت می‌یابد.

تفاهم‌نامه همکاری

- ✽ کانون پتنت در زمینه‌ی مالکیت فکری؛
- ✽ ستاد زیست‌فناوری در زمینه فقه زیست‌فناوری و بیوتکنولوژی؛
- ✽ امضای تفاهم‌نامه همکاری پژوهشی با قوه قضائیه در زمینه فقه الاطفال؛
- ✽ شهرداری تهران؛
- ✽ پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی؛
- ✽ صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران؛

همایش، نشست، هم‌اندیشی
و کرسی‌های علمی

نشست‌های علمی

در راستای تقویت و تعمیق مبانی فقه نظام و تولید ادبیات و غنی‌سازی علمی در این حوزه و ایجاد هم‌افزایی و هم‌اندیشی و تعامل نخبگانی و همپوشانی فکری و شناسایی فرصت‌ها و چالش‌ها در حوزه‌های بینارشته‌ای فقه نظام بسط و توسعه و فراگیری گفتمان فقه نظام مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) از سال ۱۳۹۸ در کنار فعالیت‌های آموزشی اقدام به برگزاری سلسله همایش، نشست، هم‌اندیشی و کرسی‌های علمی ترویجی و تخصصی نموده است که بیش از ۱۰۰ مورد تاکنون برگزار گردیده است.

عناوین نشست‌ها

- ۱) درآمدی بر همایش ملی فقه نظام‌ساز در سال ۱۳۹۷.
- ۲) گفتمان سازی نظام‌ساز با هدف دغدغه‌مند سازی نسبت به موضوعات مطرح در سال ۱۳۹۸.
- ۳) فقه و حقوق مالکیت فکری در سال ۱۳۹۸.
- ۴) کرونا و چالش‌های الهیاتی، سیاسی و حقوقی در سال ۱۳۹۹.
- ۵) نقد سند ۲۰۳۰ از منظر فقه‌الترتیبیه در سال ۱۳۹۹.
- ۶) نقد کتاب فقه، سیاست و حکومت دکتر دارابی در سال ۱۳۹۹.
- ۷) نشست به مناسبت هفته‌ی پژوهش در سال ۱۳۹۹.
- ۸) فقه تربیتی در سال ۱۳۹۹.
- ۹) نشست به مناسبت شهادت حضرت زهرا(س) در سال ۱۳۹۹.
- ۱۰) نشست به مناسبت اولین سالگرد شهادت سردار سلیمانی در سال ۱۳۹۹.
- ۱۱) فقه زیست‌فناوری در سال ۱۳۹۹.
- ۱۲) فقه تربیتی در سال ۱۳۹۹.
- ۱۳) بزرگداشت آیت‌الله مصباح یزدی(ره) در سال ۱۳۹۹.
- ۱۴) فقه نظام‌ساز فقه تمدنی در سال ۱۳۹۹.
- ۱۵) هم‌اندیشی فقه نظام‌ساز در سال ۱۳۹۹.
- ۱۶) نشست فقه انتخابات در سال ۱۴۰۰.
- ۱۷) دومین هم‌اندیشی فقه نظام‌ساز با سخنرانی آیت‌الله علیرضا اعرافی و آیت‌الله علی‌اکبر رشاد در سال ۱۴۰۰.

همایش ملی فقه تخصصی نظام‌ساز

از آنجاییکه مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) در کنار اهداف و برنامه‌های آموزشی و تربیت دانش‌پژوهان مجتهد متخصص تراز عصر دارای برنامه و اهداف پژوهشی نیز می‌باشد، بدون تردید یکی از مهمترین عوامل بسط و توسعه و فراگیری گفتمان فقه نظام‌برگزاری همایش ملی نظام است تا از رهگذر جذب محققین و دریافت مقالات و آثار علمی و پژوهشی موجبات تولید و ادبیات و دانش را در این حوزه فراهم سازد. از این رو در سال ۱۳۹۸ اولین همایش ملی فقه نظام در محل مؤسسه برگزار گردید و در سال ۱۴۰۰ نیز مؤسسه در نظر دارد دومین همایش ملی فقه نظام را در سطح گسترده و فراگیر برگزار نماید و امید است مجموعه مقالات و آثار برگزیده موجبات تعمیق مبانی فقه نظام و مرجعیت علمی در این حوزه را فراهم سازد.

کرسه‌های علمیه ترویجیه

مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) در راستای ترویج و نهادینه سازی فرهنگ تولید علم و تضارب آراء و تعاطی افکار در حوزه فقه نظام‌ساز در جهت تحقق منویات رهبر معظم انقلاب اسلامی ضمن اخذ مجوز کمیته دستگاهی از دبیرخانه هیئت حمایت از کرسی‌های علمی در سال ۱۴۰۰ در نظر دارد مجموعه برنامه کرسی‌های علمی - ترویجی برگزار نماید.

در ادامه به مواردی از این کرسی‌های علمی ترویجی که برگزار شده است، اشاره خواهیم کرد:

* کرسی ترویجی بررسی جایگاه مجمع تشخیص مصلحت نظام قانون‌گذاری و آسیب‌شناسی آن از منظر فقه نظام / با ارائه حجت‌الاسلام مجید رجبی؛ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹.

* کرسی ترویجی مصالح عامه و انتخاب از منظر فقهی / با ارائه حجت‌الاسلام نعیمیان؛ خردادماه ۱۴۰۰.

* کرسی ترویجی انتخاب در نظام ولایی / با ارائه حجت‌الاسلام مهاجرنیا؛ خردادماه ۱۴۰۰.

* کرسی ترویجی بررسی وظایف فقهی انتخاب‌کنندگان / با ارائه حجت‌الاسلام رجبی؛ خردادماه ۱۴۰۰.

* کرسی ترویجی مولفه‌های فقهی و حقوقی رسانه در مدیریت انتخابات / با ارائه دکتر مسلم ملکی؛ خردادماه ۱۴۰۰.

وضعیت آموزشی

پرسنل و کادر اجرایی مؤسسه

مشخصات عمومی

- * ذبیح الله نعیمیان - مدیر
- * مرتضی خرامی - معاون آموزش
- * علی سعیدی طوقی - معاون پژوهش
- * عبدالصمد تیزچنگ - معاون تهذیب و امور فرهنگی و اجرایی
- * رضا حاجی لری - کارمند
- * یزدان فرهنگیان - کارمند
- * سیدمهدی موسوی - کارمند

وضعیت آموزش

رشته‌ها و گرایش‌ها

- در این بخش تمام رشته‌ها و گرایش‌هایی که از ابتدای تاسیس تاکنون اجرا شده و یا در حال اجراست ذکر می‌شود:
- * حقوق و قضای اسلامی گرایش حقوق و قضای اسلامی - سطح ۲
  - * رشته فلسفه اسلامی گرایش رشته فلسفه اسلامی - سطح ۲
  - * رشته کلام اسلامی گرایش رشته کلام اسلامی - سطح ۲
  - * رشته تفسیر علوم قرآنی گرایش رشته تفسیر علوم قرآنی - سطح ۳
  - * رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی گرایش رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی - سطح ۳
  - * رشته حقوق خصوصی گرایش رشته حقوق خصوصی - سطح ۳
  - * رشته کلام اسلامی گرایش رشته کلام اسلامی - سطح ۳
  - * رشته فلسفه اسلامی گرایش رشته فلسفه اسلامی - سطح ۳
  - * رشته مدرسی فقه و اصول - ۲۵ دانش‌پژوه / ۸ استاد

دانش پژوهان

مبانی نظری فقه نظام‌ساز

در سطح ۳ با ظرفیت مرکز در حدود ۶۰ نفر، متوسط ثبت نام سالیانه ۵۰ نفر، متوسط پذیرش سالانه ۱۵ نفر.

امرا دانش پژوهان

- * در سه سال اخیر: سطح دو ۳۸ و سطح سه ۴۱ نفر.
- * در ده سال اخیر: سطح دو ۱۰۷ و سطح سه ۲۵۶ نفر.
- * از بدو تاسیس تا کنون: سطح دو ۱۰۷ و سطح سه ۲۵۶ نفر.
- * فارغ‌التحصیلان: سطح دو ۶۴ و سطح سه ۱۴۵ نفر.

استاد

- * اساتید در سطح سه یا کارشناسی ارشد: ۱۴ حوزوی و ۳ غیر حوزوی.
- * اساتید سطح چهار یا دکتری: ۲ حوزوی و ۹ غیر حوزوی.
- * مجموع اساتید در سطح سه و چهار: ۲۸ استاد.

فعالیت‌های پژوهش

* فقه و اصول با بیش از ۵ هزار کتاب و ظرفیت حضور ۵۰ نفر و شش دستگاه رایانه.

کتابخانه

* دارای حدوداً ۴۰۰۰ کتاب با موضوعات قرآن، حدیث، اخلاق، مهدویت اجتماعی، سیاسی، کلام، فلسفه، عرفان علوم قرآنی، تفسیر دروس حوزوی، مرجع و منبع است.

ضمائم

تصدی کمیسیون فقه و علوم انسانی

این کمیسیون، در ابتدای سال ۱۴۰۰ در مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) با حضور اساتید و صاحب‌نظران تشکیل گردید. هدف از تشکیل این کمیسیون تولید دانش در حوزه بینارشته‌ای فقه و علوم انسانی و داد و ستد حوزه فقه و علوم انسانی است؛ تا از این رهگذر در حوزه موضوع‌شناسی و ورود فقه به عرصه‌های جدید علوم انسانی، دانش فقه به توانمندی لازم دست یابد و قابلیت‌ها و ظرفیت‌های آن به فعلیت رسیده و شکوفا گردد. از سوی دیگر در حوزه علوم انسانی نیز خلاءها و کاستی‌هایی شناسایی گردیده تا به هدف متعالی اسلامی سازی علوم انسانی نائل گردیم.

در اولین نشست این کمیسیون ضمن تاکید بر برگزاری همایش فقه و علوم انسانی محورها به عنوان مدخل‌های همایش مصوب گردید.

فصلنامه تخصصی فقه نظام‌ساز

در راستای تقویت بعد علمی و پژوهشی طلاب علاقمند و به جهت ضرورت مستندسازی بانک اطلاعاتی حاوی مقالات مرتبط با حوزه نظام‌سازی و نظام‌پردازی، مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) با اخذ مجوز از معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نسبت به انتشار فصلنامه‌ای در حوزه مباحث فقه، اصول و حقوق اسلامی اقدام کرده است. این نشریه علمی از ابتدای سال ۱۴۰۰ با مدیریت آیت‌الله علی‌اکبر رشاد آغاز به کار کرده است.

تصدی کمیته دستگاه‌های برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی نقد و مناظره

کمیته‌ای است متشکل از برخی مسئولان و صاحب‌نظران مراکز علمی - پژوهشی که برنامه‌ریزی، هماهنگی، پیگیری و برگزاری کرسی‌های علمی - ترویجی را در چهارچوب قوانین و مقررات هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره در مؤسسه و سایر مراکز تحت اشراف می‌نماید.

طرح مشق اجتهاد

مقدمه

حوزه‌های علمیه شیعه در طول تاریخ مشعشع و زرین خود اندیشمندان و بزرگان نام آوری را در عرصه‌های فقه و اصول، کلام، فلسفه اسلامی، تفسیر و علوم قرآنی و ... در قامت مجتهدین و مراجع عظام، فیلسوفان و متکلمین و مفسرین و ... به جامعه بشری ارزانی داشته‌اند که این ثمرات مبارک و گرانبار، علاوه بر نتیجه طهارت و تهذیب و همت و اراده بلند، محصول و متوج اتخاذ روش، شیوه سنت حسنه مشق اجتهاد بوده است.

در طرحی که در پی می‌آید کوشش شده است تا ابعاد، اهداف، ضرورت‌ها، عناصر، ارکان و کار ویژه‌های هر یک تبیین و تعیین گردد.

تعریف مشق اجتهاد

شکل‌گیری تدریجی و تمرینی اجتهادورزی در طول دوران تحصیلی با تکیه بر مطالعات تحلیلی متون درسی، نقد آنها و مراجعه به کتب و متون موازی و کاربردسازی علوم پیشین و تطبیقات آنها جهت ارائه نظر پژوهشی. تعریف آمده در مشق اجتهاد دو عرصه تحصیلی و تدریس (اساتید) به سبک سامرائی را پوشش می‌دهد.

ضرورت بکارگیری مشق اجتهاد

با نظر به تعریف ارائه شده، مشق اجتهاد موجب ساختن ذهن تحلیلی و حافظه نقدانه که منتج به ایجاد پژوهش‌های موضوع‌محور و یا مسئله‌محور می‌شود به گونه‌ای که ضمن آشنایی با آراء و انظار و اختلاف اقوال مکاتب و مناہج مختلف، به کارگیری آن ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌نماید.

ویژگی‌های مشق اجتهاد در ربط با نظام آموزشی پرورش مال

- ۱) اهتمام به پروردن استعدادهای دانش‌پژوهان و ساخت شاکله معرفتی، معنوی و هویتی؛
- ۲) جامع‌الاطراف، منظومه‌وار و متوازن نگریستن و عمل کردن؛
- ۳) شاگردی کردن نزد استادان برجسته منتخب و برقراری رابطه عاطفی معقول؛
- ۴) فرایندوارگی روند تحصیل و تدریس: پیش مطالعه + تقریرمحتوای درس + پس مطالعه + مراجعه شروح و متون موازی + مباحثه گروهی و رفع اشکال از طریق استاد معین؛
- ۵) اهتمام جدی به تمرین و کارورزی از طریق همراهی با اساتید معین و شرکت در دروس مربوطه؛
- ۶) پژوهش‌ورزانه بودن روند تحصیل: (تلخیص، تقریرنویسی، مقاله‌نویسی و پایان‌نامه نگاری)؛
- ۷) تقویت تفکر انتقادی و جرأت علمی دانش‌پژوهان؛

اهداف کلان و بلند مدت

- ۱/الف: تربیت منابع انسانی متخصص مجتهد تراز عصر؛
- ۲/الف: تولید معرفت دینی صائب و روز آمد؛

اهداف کاربردی

- ۱/ب: پیوند میان آموزش و پژوهش و کاربردی سازی آموخته‌ها؛
- ۲/ب: عمق بخشی تحصیلی دانش پژوهان؛
- ۳/ب: پرورش قوه نقد و تقویت رویکرد اجتهاد؛
- ۴/ب: کارآمد سازی و چابک سازی فرآیند پژوهش؛
- ۵/ب: احیاء سنت علمی و سبک سامرائی میرزای شیرازی؛

قلمرو گستره

در این طرح دانش پژوهان و اساتید محوری و معین و عوامل اجرایی مؤسسه به ویژه آموزش مشمول می‌باشد.

سیاست‌ها و خطوط مشی

۱. اهتمام کلیه دانش پژوهان و اساتید محوری و معین در اجرای این طرح؛
۲. نقش اساتید محوری و معین در اجرای مشق اجتهاد اصلی می‌باشد؛
۳. محوریت و مرکزیت فقه و تفقه در این طرح؛

عناصر و ارکان اجزای مشق اجتهاد و شرح وظایف ایشان

الف) استاد محوری

- * تعیین محدوده بحث یا موضوع و ارائه درس؛
- * معرفی منابع و شروح؛
- * استماع کنفرانس و رفع اشکالات؛

ب) دانش پژوهان

- * حضور فعال در کلاس و استماع و رفع ابهامات؛
- * انجام مباحثه مطالب و جدیت در فهم مطالب ارائه شده از سوی استاد محوری؛
- * مطالعه متون و شروح و جمع‌آوری آراء و اقوال فقها؛
- * نقد و بررسی و مطالعه تطبیقی؛
- * گفت‌وگو و تبادل نظر با استاد معین؛
- * ارائه کنفرانس؛
- * ارائه مقالات به استاد محوری و معین؛
- * تقریرنویسی از درس استاد محوری؛

ج) استادی معین

- * گروه بندی دانش پژوهان؛
- * نظارت بر مباحثات دانش پژوهان؛
- * برگزاری کلاس‌های تکمیلی؛
- * تطبیق فروع بر اصول به صورت مورد کاوی؛
- * جمع‌آوری و بررسی تقریرات تهیه شده توسط دانش پژوهان؛
- * معاضدت فکری در خصوص تعیین موضوع تحقیق و رساله؛
- * معاضدت در تدوین رساله‌های علمی و مقالات؛
- * کمک به روش منبع‌یابی و مراجعه به منابع، طبقه‌بندی و دسته‌بندی، لغت‌شناسی، مفهوم‌شناسی؛

(د) معاون آموزش

- * تعیین محدوده بحث یا موضوع و ارائه درس؛
- * اخذ برنامه زمان‌بندی شده از استاد معین؛
- * نظارت بر برنامه‌های اخذ شده؛
- * ارزیابی فعالیت‌های ارکان مشق اجتهاد؛

(ه) معاونت پژوهش

- * پیگیری از دانش‌پژوهان در خصوص ارائه تقریرات به استاد معین؛
- * پیگیری تدوین مقالات و پایان‌نامه‌ها؛
- * پیگیری منابع علمی مورد نیاز دانش‌پژوهان؛
- * برنامه‌ریزی برای پایان‌نامه‌ها تا مرحله دفاع؛

(و) فرآیند تحقق مشق اجتهاد با توجه به نقش هر یک از ارکان پیش‌گفته

- * کلیه دانش‌پژوهان موظفند دوره کارگاه فشرده روش‌شناسی اجتهاد را در آغاز دوره تحصیلی یا در نیم سال اول که توسط مؤسسه برگزار می‌گردد بگذرانند؛
- * فرآیند مشق اجتهاد در سه سطح مقدماتی، متوسطه، پیشرفته تعریف می‌گردد، که لازم است دانش‌پژوهان در سه ترم متوالی فراگیرند.

الف) مرحله ابتدای یا تمهیدیه هدف

- * تلقی احسن از درس استاد محوری؛
- * ارائه تقریر مکتوب از استاد محوری به صورت صحیح و فنی؛

عنوان فعالیت و مجری

تعیین محدوده درس و موضوع درس خارج - استاد محوری
معرفی منابع و متون برای مراجعه دانش‌پژوهان - استاد محوری
پیش مطالعه و تعیین و تشخیص ابهامات - دانش‌پژوه
ارائه درس بر اساس موضوع و محدوده تعیین شده - استاد محوری
حضور به موقع و استماع درس خارج - دانش‌پژوه
تقریرنویسی و یادداشت برداری از درس ارائه شده - دانش‌پژوه
پس مطالعه و مراجعه به منابع و شروح - دانش‌پژوه
انجام مباحثه - دانش‌پژوه

فرآیند مرتبط با استاد معین

گروه‌بندی دانش‌پژوهان - استاد معین
تشکیل کلاس برای هر یک از گروه‌ها - استاد معین
ارائه تعریف شفاف از موضوعات - استاد معین
توصیف اقسام و تقسیم‌بندی‌های مختلف - استاد معین
مرزبندی دقیق میان اقوال مطرح شده - استاد معین
دسته‌بندی استدلال‌های انجام شده - استاد معین
تصویرسازی و ارائه سیر بحث - استاد معین
گونه‌شناسی استدلال‌ها - استاد معین
تفکیک مقدمات - استاد معین
تصویر مرحله‌بندی مقدمات و کیفیت نتیجه‌گیری - استاد معین

ب) مرحله متوسط یا تعمیق هدف

* دستیابی به توانمندی بهره‌گیری از منابع و تقریر دیدگاه‌های رقیب؛

عنوان فعالیت و مجری

شناسایی، تفکیک و سطح‌بندی منابع هم طراز و ارائه به دانش‌پژوه - استاد معین
مراجعه به منابع معرفی شده و استخراج مطالب - دانش‌پژوه
استظهار اولیه از لغات و اصطلاحات و جملات - دانش‌پژوه
شناسایی مسائل مرتبط با درس محوری - استاد معین
تقریر دیدگاه‌های رقیب و مقایسه آنها - استاد معین
جمع‌آوری اقوال و آراء و فتاوی فقها - دانش‌پژوه
تقریر نقدهای موجود بر اقوال دیگران - استاد معین / دانش‌پژوه

ج) مرحله تکمیل یا پیشرفته هدف

- * تلاش برای به چالش کشاندن دیدگاه‌های مطرح؛
- * تلاش برای ارائه دیدگاه جدید و نظریه پردازی؛

عنوان فعالیت و مجری

- بررسی مناقشه‌های پیشینیان در خصوص موضوعات درس خارج - استاد معین / دانش پژوه
- سنجش اعتبار ادله‌ی - استاد معین / دانش پژوه
- تلاش برای مناقشه در مبانی و پیش فرض‌ها - استاد معین / دانش پژوه
- تلاش برای مناقشه در لوازم و پیامدهای نظری اقوال و استدلال‌ها - استاد معین / دانش پژوه
- ابداع نظریات جدید - استاد معین / دانش پژوه
- طراحی استدلال‌های مناسب برای نظریات جدید - استاد معین / دانش پژوه

ارتباط با مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع)

به دنبال تغییرات مثبت حضور در فضای مجازی و پیگیری جدی امور رسانشی در این بستر مهم و حیاتی که می‌بایست بنابر اقتضائات جهان روزآمد شود، روابط عمومی مؤسسه، ضمن به‌سازی و روزآمد نگاه داشتن پایگاه رسمی اطلاع رسانی مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام رضا(ع) به نشانی:

www.emamreza-ac.com

به صورت مستمر در عرصه فضای مجازی از جمله پیام رسان‌های ایتا و بله به نشانی: **@Feghheumanism** در حال فعالیت است.

همچنین دانش‌پژوهان گرانقدر طلاب و اساتید گرامی می‌توانند جهت ارتباط با مؤسسه در تهران با نشانی: بزرگراه شهید باقری شمال، خروجی استقلال شرق، خیابان شهید برادران قزوینی (خیابان توحید شمالی)، جنب شهرک پارس، پلاک ۵ و شماره تماس ۰۲۱۷۷۰۷۸۴۵۷ و تلفکس ۰۲۱۷۷۰۷۶۸۴۷ و در شهر مقدس قم نیز با نشانی: میدان سعیدی، خیابان هفت تیر، کوچه ۱۲ فرعی اول سمت چپ و تلفن ۰۲۵۳۶۶۲۲۸۴۴ تماس حاصل نمایند.

